

**ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ СЛІДЧОГО
З ЕКСПЕРТОМ (СПЕЦІАЛІСТОМ)
НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ ДОСУДОВОГО
РОЗСЛІДУВАННЯ**

Ю.І. Азаров

*професор кафедри кримінального процесу НАВС,
кандидат юридичних наук, доцент*

Є.О. Рафальський

слухач магістратури НАВС

Постановка проблеми. Прийняття 13 квітня 2012 р. Кримінального процесуального кодексу України вплинуло на провадження у кримінальних справах, трансформувало його в бік більш змагального та доказового. Особливого значення потребує дотримання вимог КПК, наказів МВС щодо формування доказової бази на початковому етапі досудового розслідування, організації належної взаємодії між слідчим та експертом (спеціалістом) під час роботи слідчо-оперативної групи на місці події.

Правову основу взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ становлять Конституція України, Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси України, Закони України «Про міліцію», «Про судову експертизу», Укази Президента України; Постанови Кабінету Міністрів України, рішення Конституційного Суду України, у деяких випадках міжнародні договори за цим напрямом, згода на обов'язковість яких дана Верховною Радою України і накази Міністерства внутрішніх справ України: від 09.08.2012 № 691 «Про затвердження Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України»; від 09.08.2012 № 686 «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України»; від 14.08.2012 № 700 «Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень»; від 26.10.2012 № 962 «Про затвердження Інструкції про участь працівників Експертної служби МВС України в кримінальному провадженні як спеціалістів». Але, у той же час, деякі положення чинного законодавства потребують вивчення та вдосконалення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Особливостям взаємодії слідчого та експерта (спеціаліста) та окремим аспектам застосування в слідчій діяльності спеціальних знань працівниками експертних служб приділялася увага вченими-юристами насамперед: Л.Ю. Ароцкером, Р.С. Белкінім,

А.І. Вінбергом, В.Г. Гончаренком, Г.Л. Грановським, Г.І. Грамовичем, П.П. Іщенком, Н.І. Клименко, В.В. Коваленком, В.В. Ковальовим, М.В. Костицьким, В.К. Лисиченком, В.М. Маховим, М.В. Салтевським, М.Я. Сегаєм, проте ці питання вони досліджували до введення в дію нового Кримінального процесуального кодексу 2012 р. Заслужують на увагу дослідження таких вчених, як Лук'янчиков Є.Д. і Романюк Б.В., які було проведено вже після набрання чинності новим КПК, але ж і вони потребують свого продовження.

Метою статті є сформулювати пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правовою забезпечення за напрямом взаємодії слідчого та експерта (спеціаліста) на початковому етапі досудового розслідування шляхом внесення змін та доповнень до чинного законодавства з метою підвищення якості цієї роботи, виявити сутність та зміст особливостей зазначеної взаємодії.

Основні результати дослідження. У загальному розумінні, під взаємодією слідчого з іншими учасниками слідчо-оперативної групи, зокрема експертом (спеціалістом) треба розуміти спільну діяльність слідчого, оперативних і експертно-криміналістичних підрозділів з розробки та здійснення заходів, пов'язаних з комплексним використанням процесуальних, оперативно-розшукових і техніко-криміналістичних засобів, з метою успішного розкриття злочинів, встановлення винних і виявлення обставин, що сприяли вчиненню злочину і життя заходів для їх усунення. Основне завдання взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ України залишилось незмінним, а саме – попередження, виявлення і розслідування кримінальних правопорушень, притягнення до встановленої законодавством відповідальності осіб, що їх вчинили, відшкодування завданої кримінальними правопорушеннями шкоди, відновлення порушених прав та інтересів громадян і юридичних осіб.

Серед основних принципів взаємодії у теорії криміналістики виділені: відповідальність слідчого за швидке, повне та неупереджене розслідування кримінальних правопорушень, його самостійність у процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, що не мають на те законних повноважень, забороняється; активне використання методик, наукових і технічних досягнень у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень; оптимальне використання наявних можливостей слідчих і оперативних підрозділів у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень; дотримання загальних засад кримінального провадження; забезпечення нерозголошення даних досудового розслідування; відповідальність за належну організацію взаємодії слідчих підрозділів з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ при попередженні, виявленні й розслідуванні кримінальних правопорушень покладається на начальників територіальних органів внутрішніх справ та органів досудового розслідування.

Відповідно до п.10.3 Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень (Наказ МВС України від 14.08.2012 № 700 «Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у

попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень»), слідчий доручає спеціалістові НДЕКЦ проведення орієнтувального й оглядового фотографування та відеозапису місця пригоди, і п.2.9 цієї ж Інструкції передбачає такі дії спеціаліста-криміналіста на місці події: надає консультації слідчому з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок; з використанням спеціальних знань та навичок, науково-технічних засобів і спеціального обладнання проводить вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складає плани і схеми, виготовляє графічні зображення оглянутого місця чи окремих речей; виявляє, фіксує, здійснює вилучення та пакування матеріальних об'єктів, які несуть на собі слідчу інформацію вчиненого правопорушення; проводить експрес-аналіз за зовнішніми характеристиками вилучених об'єктів (без надання письмового висновку), звертає увагу слідчого на фактичні дані, що мають значення для розслідування обставин кримінального правопорушення; несе персональну відповідальність за якісну фіксацію всієї слідчої інформації, повноту відображених даних у протоколі огляду та схемі (плані) до нього.

Слід зазначити, що існує і неформальний бік відносин слідчого та експерта (спеціаліста), при якому експерт виконуючи функцію помічника-консультанта з метою отримання якомога більшої інформації слідчим про місце події чи речей, які розташовано чи знайдено під час огляду, надає інформацію про найбільш оптимальні способи її огляду, виявлення, опису (фіксації) та вилучення, а також надає інформацію про можливі експертизи, які слід назначити слідчому, формулює доцільні питання, які слід ставити перед експертом для отримання найбільш дієвого результату тощо.

Взаємодію слідчого та експерта (спеціаліста) передбачено порядком залучення слідчими спеціалістів до участі в кримінальному провадженні. Так, відповідно до п.2.1. Інструкції (Наказ МВС України від 26.10.2012 № 962 «Про затвердження Інструкції про участь працівників Експертної служби МВС України в кримінальному провадженні як спеціалістів»), спеціалісти залучаються до участі в кримінальному провадженні за рішенням суду, слідчого судді, прокурора, слідчих та керівників органів досудового розслідування.

Визначення конкретних працівників, які направляються для участі в проведенні слідчих дій, як спеціалістів здійснюється начальником або заступником начальника Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України, експертно-криміналістичних підрозділів при головних управліннях, управліннях МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на транспорті (далі – НДЕКЦ), виходячи з об'єктивних обставин та необхідності застосування відповідних спеціальних знань.

Крім того, п.2.3. Інструкції передбачає, що виїзд спеціаліста до місця проведення слідчих (розшукових) дій і повернення його до визначеного місця дислокації, а також транспортування необхідного технічного обладнання, пристроїв і приладів забезпечуються черговою частиною органу внутрішніх справ (далі – ОВС) та здійснюються на спеціально виділеному автомобільному транспорті.

Розглянемо загальні вимоги до проведення слідчих дій за участю експертів (спеціалістів) при залученні їх слідчими, які передбачено тією ж Інструкцією (Наказ МВС України від 26.10.2012 № 962 «Про затвердження Інструкції про участь працівників Експертної служби МВС України в кримінальному провадженні як спеціалістів»), відповідно до яких спеціалісти здійснюють взаємодію зі слідчими на початковому етапі досудового розслідування за умови дотримання загальних вимог до проведення слідчих дій:

1. Перед виїздом для участі у слідчих діях спеціаліст повинен отримати інформацію про вид слідчої дії, інші відомі обставини та підготувати необхідне технічне обладнання, пристрої та прилади.

2. Відомості про спеціаліста (спеціалістів), який (які) бере(уть) участь у проведенні слідчих дій, відомості про результати проведення слідчих дій, а також інформація про застосування технічних засобів фіксації, характеристики технічних засобів фіксації та носіїв інформації, які застосовуються при проведенні процесуальної дії, вносяться до протоколу.

3. Носії інформації, на яких за допомогою технічних засобів зафіксовано процесуальні дії, додаються як додатки до протоколу.

4. При виготовленні оригіналу електронного документа (його відображення) після завершення слідчої (розшукової) дії спеціалістом у довільній формі складається письмове пояснення, в якому зазначаються: дата проведення процесуальної дії, дата виготовлення документа (відображення), номер та/або параметри технічних носіїв інформації, а також прізвище особи, що виготовила копію запису. Письмове пояснення та відображення запису процесуальної дії приєднуються як додатки до протоколу.

5. За результатами проведення слідчих дій залучений спеціаліст консультує слідчого з питань щодо можливості дослідження виявлених об'єктів, речей, документів, доцільності вирішення тих чи інших питань, а також потреби залучення для цього інших спеціалістів.

6. Після завершення слідчих дій спеціаліст за письмовим дорученням слідчого виготовляє фототаблицю, яка долучається як додаток до протоколу.

7. Якщо виготовлення фототаблиці неможливе з технічних причин (через несправність фотоапаратури, брак фотоплівки), спеціаліст письмово повідомляє про це слідчого, прокурора із зазначенням причин неможливості виготовлення фотознімків.

8. Усі додатки до протоколу повинні бути виготовлені з дотриманням вимог ст. 105 Кримінального процесуального кодексу України, відповідно до якої особою, яка проводила процесуальну дію, а також до протоколу долучаються додатки. Додатками до протоколу можуть бути: спеціально виготовлені копії, зразки об'єктів, речей і документів; письмові пояснення спеціалістів, які брали участь у проведенні відповідної процесуальної дії; стенограма, аудіо-, відеозапис процесуальної дії; фототаблиці, схеми, зліпки, носії комп'ютерної інформації та інші матеріали, які пояснюють зміст протоколу. Додатки до протоколів повинні бути належним чином виготовлені, упаковані з метою надійного збереження, а також засвідчені підписами слідчого, прокурора, спеціаліста, інших осіб, які брали участь у виготовленні та/або вилученні таких додатків.

9. Керівництво НДЕКЦ забезпечує контроль за якістю роботи підлеглих під час проведення слідчих дій і вживає заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання ними техніко-криміналістичних засобів, для чого: проводить інструктажі з працівниками, які залучаються як спеціалісти до кримінального провадження щодо дотримання ними заходів безпеки; за дорученням слідчого, прокурора бере участь як спеціаліст в оглядах місць учинення кримінальних правопорушень; інформує слідчого, прокурора та/або керівника відповідного органу досудового розслідування про недоліки, допущені спеціалістом під час проведення слідчих (розшукових) дій, а також інші обставини, що спричинили неповне виявлення та вилучення криміналістичної інформації.

Також, відповідно до ч.3 ст.237 Кримінального процесуального кодексу України слідчий, прокурор для участі в огляді може запросити спеціалістів. При цьому, слід зазначити, що дії спеціаліста, які безпосередньо пов'язані з виявленням, закріпленням та вилученням слідів і речових доказів, здійснюються відповідно до тактики огляду місця події та методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень.

Згідно Інструкції прибувши для участі в огляді, спеціаліст отримує від слідчого, прокурора необхідну інформацію про обставини справи, дії учасників огляду, здійснені до його прибуття, завдання, які необхідно вирішити, та надалі виконує доручення слідчого, прокурора, які стосуються використання його спеціальних знань. На початку огляду спеціаліст спільно зі слідчим, прокурором визначає межі та порядок проведення огляду, а також здійснює фотографування місця огляду. Після отримання доручення слідчого, прокурора на проведення динамічної стадії огляду та завдання на виявлення слідчої інформації спеціаліст визначає алгоритм пошуку доказів (слідів, речей, документів) і методи їх виявлення та приступає до проведення огляду.

Перед переміщенням об'єкта (з метою огляду та виявлення слідчої інформації) спеціалістом здійснюється його вузлова фотозйомка. Важливою умовою під час проведення пошуку та виявлення слідів є те, що спеціаліст застосовує наявні технічні засоби та використовує насамперед неруйнуючі методи їх виявлення, а в разі недосягнення позитивного результату – також і руйнуючі методи виявлення слідчої інформації. Перед використанням руйнуючих методів пошуку слідів спеціаліст повинен отримати від слідчого, прокурора згоду на їх застосування та визначитися з пріоритетом слідчої інформації, яка підлягає виявленню, з метою подальшого проведення експертних досліджень у лабораторних умовах.

Про вжиті заходи та факти виявлення слідчої інформації спеціаліст інформує слідчого, прокурора. Під час огляду здійснюються фотографування та вилучення виявлених об'єктів, фіксуються методи їх виявлення із зазначенням про це у протоколі. Також, під час фіксації виявленої слідчої інформації в протоколі спеціаліст надає допомогу слідчому, прокурору в описі специфічних ознак (вид та кількість виявлених слідів, їх локалізація, спосіб виявлення).

За можливості сліди вилучаються разом з об'єктами-носіями. У разі неможливості вилучення слідчої інформації з об'єктом-носієм спеціалістом

здійснюється їх фотографування за правилами масштабної фотозйомки та виготовлення копій (відбитків та зліпків) цих слідів.

Отже, розглянувши основи та вимоги до взаємодії слідчого та експерта (спеціаліста), зазначимо, що особливості їх взаємодії проявляються під час виявлення, закріплення та вилучення слідів і речових доказів при огляді місця події при розслідуванні окремих видів кримінальних правопорушень.

Як раніше було зазначено, тактика дій слідчого та експерта, які безпосередньо пов'язані з виявленням, закріпленням та вилученням слідів і речових доказів, здійснюються відповідно до тактики огляду місця події та методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень серед яких: тактика дій при вилученні зразків рослин, які містять наркотичні засоби та психотропні речовини; тактика дій огляду місця події при виявленні трупа й огляду самого трупа; тактика дій при огляді місця події кримінального правопорушення із застосуванням вогнепальної зброї; тактика дій при дорожньо-транспортній події; тактика дій при огляді місця події при виявленні трупа: при утопленні, при повішенні, при удавленні, при ушкодженнях тупими твердими предметами; тактика дій при вилучення слідів біологічного походження; тактика дій під час проведення огляду місця події за фактом вибуху; тактика дій при проведенні огляду місця пожежі; тактика дій при огляді місця події та вилученні слідів і речових доказів при зловживанні владою або службовим становищем в ОВС та інші.

Поряд з цим, деякі положення КПК України, якими регламентовано діяльність слідчого під час кримінального провадження саме на початковому етапі потребують більш детального вивчення задля більш якісного проведення такої слідчої дії як огляд. Так, відповідно до ч.3 ст.237 Кримінального процесуального кодексу України слідчий, прокурор для участі в огляді може запросити спеціалістів. У той же час, ст. 40 «Слідчий органу досудового розслідування» КПК України не містить прямої вимоги щодо необхідності залучення слідчим спеціаліста на початковому етапі досудового розслідування, вказуючи у п.9 ст.40 КПК України на те, що слідчий здійснює інші повноваження, передбачені цим Кодексом.

Крім того, п.2 ст.71 КПК України «Спеціаліст» передбачено, що спеціаліст може бути залучений для надання безпосередньої технічної допомоги (фотографування, складення схем, планів, креслень, відбір зразків для проведення експертизи тощо) сторонами кримінального провадження під час досудового розслідування і судом під час судового розгляду. Зазначимо, що відповідно до п.17 ст.3 КПК України слідчий є стороною кримінального провадження з боку обвинувачення.

Чинне формулювання сукупності положень ч.3 ст.17, ст.40, п.2 ст.71, ч.3 ст.237 КПК України, на нашу думку:

1. Створює правову ситуацію, при якій спеціаліст залучається до огляду місця події чи місця кримінального правопорушення не в обов'язковому порядку, а лише за бажанням слідчого. Це, у свою чергу, стає перепоню гарантії забезпечення належного огляду місця події, враховуючи те, що не кожен слідчий в змозі належним чином без допомоги спеціаліста оглянути місце

події, виявити, зафіксувати та вилучити сліди, речі, які в подальшому набудуть у процесуальному порядку статус доказів.

2. Створює хибне розуміння положень КПК, що стане на заваді виконавцю чітко діяти до вимог КПК України згідно «літері закону». Так, наприклад, ст.237 «Огляд» КПК України передбачає, що з метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, слідчий, прокурор для участі в огляді може запросити спеціалістів, проте вже у ст.238 «Огляд трупа» зазначено, що «огляд трупа слідчим, прокурором проводиться за обов'язковою участі судово-медичного експерта або лікаря, якщо вчасно неможливо залучити судово-медичного експерта», проте нічого не вказано про експерта, який буде приймати участь в якості спеціаліста з метою допомоги фіксації обстановки місця події, складання схем, фототаблиць тощо. Враховувати ж вимоги положення ст.237 КПК України як більш загальної норми відносно огляду трупу слідчим – потребує зайвого на нашу думку тлумачення КПК України слідчим під час прийняття тактичного рішення при огляді, що у свою чергу, може негативно вплинути на процесуальне рішення у подальшому.

Необізнаній у юридичному плані особі буде складно трактувати можливість (необхідність) участі експерта (спеціаліста) в слідчій дії через запрошення слідчим на огляд місця події чи для іншої слідчої дії через вивчення класифікації учасників кримінального провадження на певні сторони кримінального провадження (ст.17 КПК), тобто для того, щоб зрозуміти, хто саме може в якості сторони кримінального провадження запросити спеціаліста треба вивчати ст.17 КПК України, що є недоречно, нелогічно і незручно. Крім того, саме у п.2 ст.71 КПК України «Спеціаліст» посилання на ст.17 КПК України взагалі не передбачено.

Враховуючи вищевикладене, слід зазначити, що в якості особливостей взаємодії слідчого та експерта (спеціаліста) на початковому етапі досудового розслідування є порядок (алгоритм) їх взаємних дій, які безпосередньо пов'язані з виявленням, закріпленням та вилученням слідів і речових доказів відповідно до тактики огляду місця події та методики розслідування окремих видів кримінальних правопорушень.

Опрацювання нормативно-правової основи взаємодії слідчого та експерта (спеціаліста) при проведенні слідчих дій на початковому етапі досудового розслідування, а також аналіз особливостей тактики взаємодії вищеназваних учасників кримінального провадження за основними видами кримінальних правопорушень, дозволили нам зробити деякі рекомендації щодо підвищення якості та ефективності проведення слідчих дій шляхом удосконалення положень Кримінального процесуального кодексу України, а саме вважаємо за необхідне доповнити п.2 ст.40 КПК України словами «з обов'язковим залученням експерта (спеціаліста)» і викласти п.2 ст.40 КПК України у такій редакції: «проводити слідчі (розшукові) дії з обов'язковим залученням експерта (спеціаліста) та негласні слідчі (розшукові) дії у випадках, встановлених цим Кодексом».

Як альтернативний варіант удосконалення вищевказаних положень КПК України, у ч.3 ст.237 КПК України слова «може запросити» слід замінити

на слово «залучає» и викласти останнє речення ч.3 ст.237 КПК України у такій редакції: «З метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, слідчий, прокурор для участі в огляді залучає спеціалістів». Останній варіант є більш логічним кроком удосконалення чинних положень КПК України внаслідок того, що у разі таких змін буде локально регулювати обов'язкову участь спеціалістів при огляді місця події слідчим (прокурором), тобто на початковому етапі досудового розслідування. Врахування цих рекомендацій, на нашу думку, створить умови для проведення огляду слідчим при взаємодії із експертом (спеціалістом) на належному рівні.

Також, у процесі дослідження увагу було звернено на існуючий неформальний бік відносин слідчого та експерта (спеціаліста), при якому експерт виконуючи функцію помічника-консультанта з метою отримання якомога більшої інформації слідчим про місце події чи речей, які розташовано чи знайдено під час огляду, надає інформацію про найбільш оптимальні способи її огляду, виявлення, опису (фіксації) та вилучення, а також надає інформацію про можливі експертизи, які слід назначити слідчому, формулює доцільні питання, які слід ставити перед експертом для отримання найбільш дієвого результату тощо.

Висновки. Розглянувши нормативно-правову та організаційну складові взаємодії слідчого та експерта (спеціаліста) на початковому етапі досудового розслідування, можна зазначити, що робота щодо вдосконалення даного напрямку діяльності органів внутрішніх справ потребує постійного моніторингу, дискусійності та обміну досвідом видатних вчених-науковців та практиків, зокрема, це пояснюється «молодістю» Кримінального процесуального кодексу України та необхідністю адаптації відповідно його положень нормативного масиву відомчих документів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 №254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 23.07.1996. – № 30. – Стаття 141.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9-10, № 11-12, № 13. – Ст.88.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 №№ 4651-VI // Відомості Верховної Ради України. – 08.03.2013. – № 9-10. – Стор. 474.
4. Про міліцію: Закон України від 20.10.1990 №565-XII // Відомості Верховної Ради УРСР. – 22.01.1991. – №4. – Стор. 95. – Стаття 20.
5. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 № 4038-XII // Відомості Верховної Ради України. – 12.07.1994. – № 28. – Стаття 232.
6. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 15 лютого 2008 року «Про хід реформування системи кримінальної юстиції та правоохоронних органів»: Указ Президента України, Концепція від 08.04.2008 № 311/2008 // Офіційний вісник України. – 18.04.2008. – №27. – Стор. 20. – Стаття 838.
7. Про затвердження положення про міністерство внутрішніх справ України: Указ Президента України від 6 квітня 2011 року № 383/2011 // Офіційний вісник України. – 26.04.2011. – № 29. – Стор. 32. – Стаття 1222.

8 Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України від 19 вересня 2012 р. № 868: Постанова Кабінету Міністрів України, Перелік від 19.09.2012 № 868 // Офіційний вісник України. – 28.09.2012. – № 71. – Стор. 31. – Стаття 2870.

9. Про міжнародні договори України: Закон України від 29.06.2004 № 1906-IV // Офіційний вісник України. – 17.09.2004. – № 35. – Стор. 11. – Стаття 2317.

10. Європейська конвенція про передачу провадження у кримінальних справах: Конвенція, Міжнародний документ від 15.05.1972. – № ETS. – № 73 // Офіційний вісник України. – № 44. – 16.11.2005. – Стор. 311. – Стаття 2822.

11. Про затвердження Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 09 серпня 2012 року № 691 // Офіційний вісник України. – 19.10.2012. – № 77. – стор. 252. – Стаття 3136.

12. Про організацію діяльності органів досудового розслідування Міністерства внутрішніх справ України: Наказ МВС України від 09.08.2012 №686 // Офіційний вісник України. – 12.11.2012. – № 84. – Стор. 100. – Стаття 3408.

13. Про організацію взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами внутрішніх справ у попередженні, виявленні та розслідуванні кримінальних правопорушень: Наказ МВС України 14.08.2012 № 700 /Режим доступу: <http://osipov.ua/z/13136-mnsterstvo-vnutrshnh-sprav-ukrayini-nakaz-vd-14-serpnya-2012-roku-n-700.html>.

14. Про затвердження Інструкції про участь працівників Експертної служби МВС України в кримінальному провадженні як спеціалістів: Наказ МВС України від 26.10.2012 № 962 // Офіційний вісник України. – 04.01.2013. – № 99. – Стор. 108. – Стаття 4024.

15. Ковальов В.В. Взаємодія слідчого з працівниками експертної служби МВС України: автореф. дис. канд. юрид наук: за спец 12.00.09. – К., 2008.

16. Лук'яничков Є.Д. Взаємодія слідчого та спеціаліста (принцип організації розслідування) / Режим доступу: http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=1163.

17. Романюк Б.В. Участь спеціаліста на стадії досудового слідства: Навч. посіб. / Б.В. Романюк. – К. : Видавничий Будинок «Аванпост-Прим», 2010.

18. Криміналістика (криміналістична техніка): Курс лекцій / К82 П.Д. Біленчук, А.П. Гель, М.В. Салтевський, Г.С. Семаков. – К. : МАУП, 2001. – 216 с.

Азаров Ю.І., Рафальський Є.О. Особливості взаємодії слідчого з експертом (спеціалістом) на початковому етапі досудового розслідування

В статті розглянуто особливості взаємодії слідчого та експерта в якості спеціаліста під час проведення слідчих дій на початковому етапі досудового розслідування.

Ключові слова: *слідчий, експерт, взаємодія, органи внутрішніх справ, кримінальне правопорушення, місце події.*

Азаров Ю.И., Рафальский Е.О. Особенности взаимодействия следователя с экспертом (специалистом) на начальном этапе досудебного расследования

В статье рассмотрены особенности взаимодействия следователя и эксперта в качестве специалиста при проведении следственных действий на начальном этапе досудебного расследования.

Ключевые слова: *следователь, эксперт, взаимодействие, органы внутренних дел, уголовное правонарушение, место события.*

Azarov Y., Rafalskyi E. Features of the interaction of the investigator with an expert (professional) at the initial stage of pre-trial investigation

This article devoted about features of cooperation between investigator and expert on the crime scene on the starting stage of criminal proceeding.

Keywords: *investigator, expert, cooperation, internal affairs, criminal offence, crime scene.*

Стаття надійшла до редакції 27.08.2014.